

Aleš Ušeničnik: Knjiga o življenju. Leonova družba je izdala za leto 1916 dragoceno zbirko četverih knjig, med njimi „knjigo o življenju“, katero je spisal dr. Aleš Ušeničnik, znan pisatelj-filozof. Ker pač mora vsakega izobrazenca zanimati problem življenja, posebno še sedaj, ko življenje takorekoč izgublja vsako vrednost, zato se seznanimo z rešitvijo, katero nudi in tolmači imenovana knjiga! Razdeljena je na tri poglavja: dvom, blagovest in zmisel življenja, ter obsega prvo poglavje 11, drugo 7 in tretje zopet 11 odstavkov. Z živo plastiko nam pisatelj opisuje skrb in žalost našega življenja, da v nas vzbudi dvom: je-li življenje vredno življenja, ni-li sama prevara in nesreča. V resnici je pesimistom le težko breme, katero jih sili logično do — samomora. Optimistom pa kaže življenje svojo resnost, posebno v нравnih zadevah, a objednem jim obeta ter pripravljaja obilo veselja. Drugim zopet življenje ne pomeni nič ter živé od danes do jutri. Eno pa je gotovo: vsi hočejo živeti in sicer srečno živeti. Hrepenenje po sreči je vsem ljudem globoko vkoreninjeno ter kaže človeška narava neizbrisljivo sled prirojenega nagona po sreči. Moderna veda, izkustvena (empirična) in teoretična s filozofijo vred ne ve in ne da pravega odgovora na vprašanje, kaj je resnica življenja, kaj njega zmisel. Vsi upi materializma, idealizma in monizma, najti življenja zmisel v športu, uživanju, znanstvu in umetnosti, notranjem izpopolnjenju, razvoju, kulturnem napredku, altruizmu ter v socialni blaginji itd., so se izjalovili ter končali z obupnim — agnosticizmom. Zabloda onega, ki išče resnice v moderni vedi, je primerjati zablodi v „Gluhi lozi“ pošastnih Gorjancev, odkoder ni izhoda, ni rešitve. Laž življenje ne more biti, mora biti le — resnica. In ta tudi je. Neutešno koprnenje našega srca po sreči ter globoka zavest o odgovornosti našega življenja namreč nam kažeta sled resnice in cilj našega življenja, ki leži v neskončnosti, večnosti. Za smrtnim življenjem nastopi posmrtno, za svoje življenje smo odgovorni Bogu, „početku in cilju vsega, kar je“. Moderna veda je izgubila zmisel za pravo rešitev življenjskega problema, ker je „izgubila pot k Bogu“. Pravi Bog pa je le krščansko-katoliški, je Kristus, ki na en mah razreši uganke vseh resnic. Brez Njega „življenje ni življenje“. In vera vanj je edino prava zveličavna, od nje živi — človeštvo ter prihaja blagovest življenja, ker drugega ne preostaja kakor „vera ali propast“. Še le po katoliški veri dobi življenje svoj pravi zmisel: je priprava za posmrtno življenje, je „pot v ljubo domačijo“, „boj za večno zmago“, „služba in slava božja“. Iz tega najvišjega vidika izginejo vse uganke. Celu prastari, skrivnostni problem: odkod zlo na svetu, odkod greh in kam z grešniki, more katoliška vera razložiti. Katoliška vera ne odvrta ljudi od tega sveta, pač pa v njej doživljajo obilo prave, neizkaljene radosti. Ona edina ozarja vse ideale vede, umetnosti, нравnosti in vere z veličastno lučjo, zakaj Bog je absolutna resnica, dobrota in lepota.

To je na kratko vsebina knjige, kateri sta na koncu pridejana obširen izkaz o literaturi ter kratek tolmač filozofičnih izrazov v abecednem redu. Kaj naj poreče objektivna kritika o knjigi, ki nosi tako enostaven, a vendar važen naslov? Zaman iščemo v njej mehanistične ali pa vitalistične razlage življenja, zaman kaj o življenju kot prapojavu vseh drugih, katerega delni pojavi so znanost, нравnost in vera, umetnost in kultura. Sicer nič čudnega, ko je že Aristotel trdil v svoji psihologiji: pojem življenja je mnogoličen. Da, vsebina tega pojma je bujno pestra, prav po kameleonsko izpreminja svojo barvo! Dr. Ušeničnik umeva pod resnico življenja njega zmisel, pomen; on ne išče torej vzročnih vezi med življenjskimi činitelji, ne razlaga fizikalno-kemičnih in psihičnih pojavov, pač pa tolmači

življenje, kar je edino metafizično mogoče (Paulsen). Kategorično zatrjuje: moderna veda ne pozna pravega zmisla življenja. Gotovo ne, dokler je moderna veda le veda pojavov, kakor misli dr. Ušeničnik, ki si najbrž Kanta predstavlja kot glavnega zastopnika te vede! A Kant s svojim fenomenalizmom je — bil. In tudi pozitivizem (Mach — zanikanje metafizike) je lani umrl Kūlpe s svojo bistro kritiko za vedno izpodrinil iz območja moderne vede. Moderna veda ni le veda pojavov, ki bi ne poznala transcendentnega sveta. K njej pripada tudi empirična metafizika, ki porablja le empirično metodo, spekulativni (apriorični) metafiziki je že Kant izpodnesel tla, ker se je opirala na napačno, apriorično metodo. Če pa moderna veda priznava metafiziko, mora se baviti tudi s tolmačenjem življenja, katero vprašanje spada pod njeno okrilje. In to se v resnici godi! Sicer ne najdemo še enoglasne in edine rešitve, kar pa se ve nobenega znanstvenika ne more sstrašiti; saj se podobno godi drugim enakim, temeljnim problemom. Končno pa dr. Ušeničnik sam priznava, da je že Aristotel nekako poznal zmisel življenja s trditvijo: „biti bolj in bolj človek“. Nekaj podobnega najdem v knjigi znanega biologa-filozofa: „Die Wissenschaft vom Leben“, kjer pravi na koncu: „Und das große Ideal, das sich der Mensch zu stellen hat auf Grund seiner Einsicht in das Wesen des Lebens, das ist das, Mensch zu sein. Nicht den Übermenschen laßt uns schaffen, sondern den Menschen!“ In Schiller se je slično izrazil: Živeti cilj življenja je edin (Ist Leben doch des Lebens höchstes Gut).

Iz tega je jasno, da tudi druga glavna trditev dr. Ušeničnika: samo katoliška Cerkev uči pravi zmisel življenja, v tej kategorični obliki ne more držati. Opira se pri tem pred vsem na nravnost, ki se oglašava v vesti, „glasnici božjega zakona.“ On trdi, da človek z načelom zadostnega razloga spozna eksistenco Boga, duše in posmrtnosti, da celo, „prava veda in filozofija to potrjuje in znanstveno dokazuje“. Nasproti temu trdim, da takih znanstvenih dokazov ne poznam, zakaj Kant sam je te dokaze ovrgel. A tudi človeška vest je samostojna, neodvisna od vernosti, se lahko po svoje razvija, je celo v nekem oziru neodvisna od svetovnega nazora, kakor enako vera. Tudi ni res, da bi nravnost bila le fraza, če ni Boga, ker nasprotuje dejstvu. Gotovo pa je, da je vernemu človeka marsikaj resnica, kar ne velja splošno za vse druge. In tako bo vernik čital s hvaležnostjo to knjigo, ki je pisana v lepem, s pesniškim zanosom navdahnjenim jezikom. Ob enem mi prija tudi empirična metoda, s katero skuša pisatelj uveljaviti svoje trditve. Znanstvenik pa bo v njej strogo ločil, kar je znanstveno dokazanega od tega, kar le vera uči.

Dr. Simon Dolar.

Pedagoški Letopis za leto 1915. XV. zvezek. Na svetlo daje „Slov. Šol. Matica“ v Ljubljani. Uredil H. Schreiner. Ljubljana 1916. — Pozno, vsled sedanjih razmer vsekakor opravičljivo, so izšle publikacije „Slov. Šol. Matice“ za leto 1915, ki obsegajo tokrat poleg Bežkovega „Občnega vzgojeslovja“ samo še običajni „Pedagoški letopis“. Na uvodnem mestu prinaša pregledno J. Schmoranzarjevo poročilo o „Sodelovanju učiteljstva pri svetovni vojni“, kjer poleg splošnega statističnega pregleda imenoma navaja vse padle in odlikovane slov. profesorje, učitelje in učiteljiščičnike za dobo do konca 1915.

Edini članek, ki ga obsega publikacija, je H. Schreinerjev „Mladinsko skrbstvo, oziroma mladinska zavetišča“. Kdor pozna in ceni Schreinerja kot pedagoškega pisatelja, bo s tem spisom precej neprijetno razočaran, ker je pisan zelo površno in v skrajno konservativnem duhu. O vprašanju samem se je zadnjih deset let drugod že pogosto in temeljito razpravljalo ter tudi marsikaj pozitivnega ukre-